

Харківський національний університет Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба.

Групове заняття № 7
з навчальної дисципліни
“ІСТОРІЯ ВІЙН ТА ВІЙСЬКОВОГО МИСТЕЦТВА”

Змістовий модуль 2. Заняття
Період Другої світової війни з грудня 1943 по вересень
1945 року .

Групове заняття № 6
з навчальної дисципліни
“ІСТОРІЯ ВІЙН ТА
ВІЙСЬКОВОГО МИСТЕЦТВА”

Змістовий модуль 1. Заняття 2.
Період Другої світової
війни з грудня 1943 по
вересень 1945 року.

Навчальні питання ■

- 1. Корсунь – Шевченківська операція.**
- 2. Визволення Одеси та Криму.**
- 3. Львівська – Сандомирська операція.**
- 4. Відкриття другого фронту.**
- 5. Битва за Берлін.**

Література

1. Історія України неупереджений погляд: факти, міфи, коментарі/ В.В. Петровський, Л.О. Радченко, В.І. Семененко. – Вид. 3-те, випр. та доп.- Х.; ВД „Школа”, 2010. - 624 с.
2. Брама Європи /Сергій Плохій; пер. з англ. Романа Ключка. – 2-ге вид.- Харків;2018.-49.
3. Історія війн та військового мистецтва. Посібник Х, ХНУПС.2020.
3. Історія війн та військового мистецтва. Посібник Х, ХНУПС.2020.
4. Харківщина у роки у роки Великої вітчизняної війни: документи і матеріали / Укладач О.В. Дьякова. – Х.; „Видавництво САГА”, 2010, - 386 с.
5. Історія воєнного мистецтва: підруч. / І.І. Фурман, М.І. Рибак, С.В. Сидоров та ін. – 2-ге вид., випр. та доп. – К. : НУОУ, 2012. – 300 с.

Перше питання :

Корсунь – Шевченківська операція.

Звільнення Правобережної України

24 січня –
7 лютого 1944 р.

Корсунь-
Шевченківська
операція

(“Другий Сталінград”)

Німецький
генерал
Вільгельм
Штеммерман,
який загинув
при прориві
радянського
кільця
оточення

Суть: оточення і знищення
військ німецької армії
“Південь” під командування
Еріха фон Манштейна.

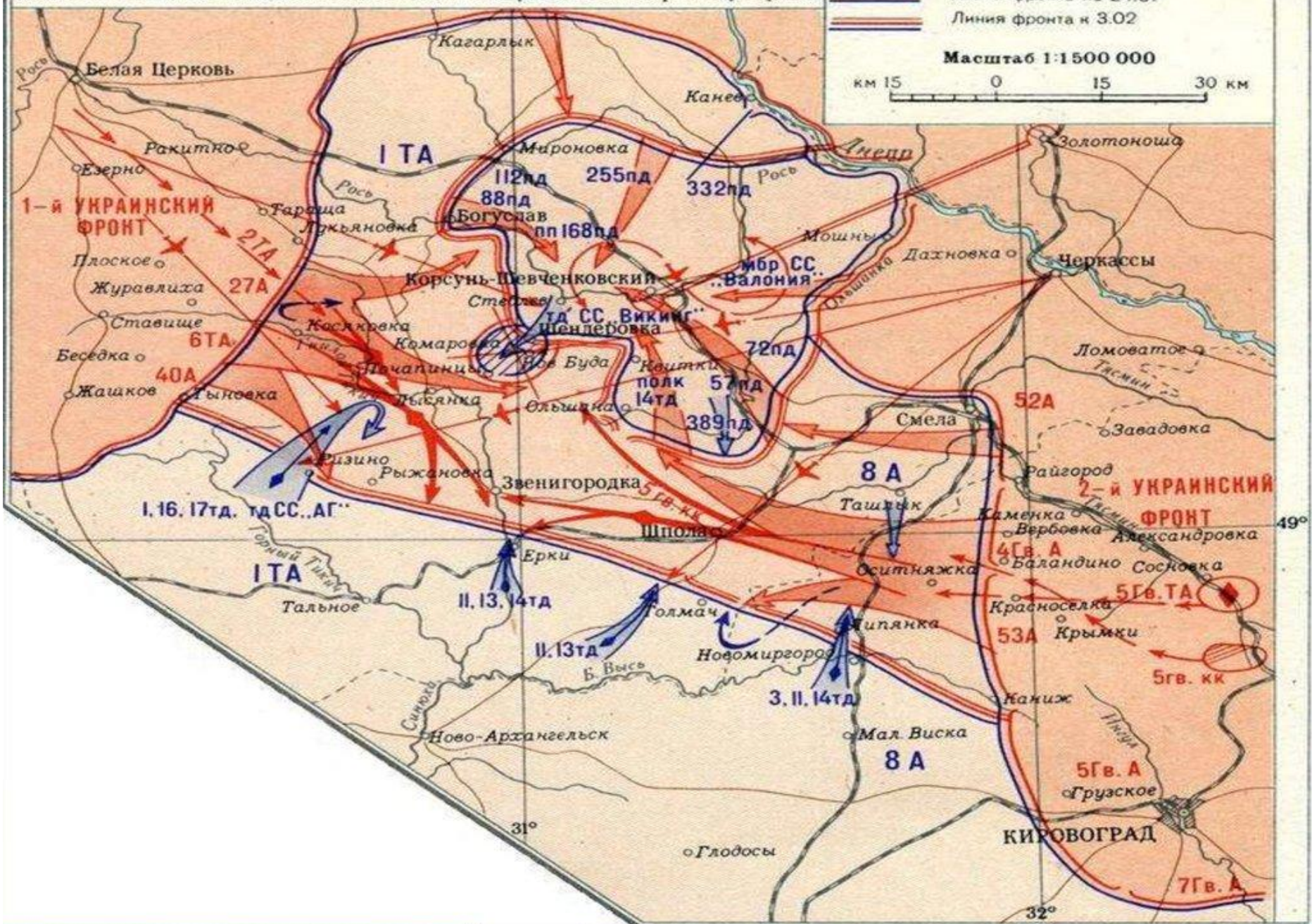
Значення: відкрито
шлях до визволення
Правобережної України.

Німецькі танки під Корсунь-Шевченківським

КОРСУНЬ-ШЕВЧЕНКОВСКАЯ ОПЕРАЦИЯ. 24 января-17 февраля

——— Линия фронта на 24.01
——— Линия фронта к 3.02
Масштаб 1:1500 000
 км 15 0 15 30 км

Оточення

- ▶ Операція відбувалася в складних умовах ранньої відлиги та негоди. 24 січ. війська 2-го Укр. фронту перейшли в наступ передовими загонами, а 25 січ. – осн. силами. 26 січ. почали наступ війська 1-го Укр. фронту. Переборюючи запеклий опір ворога, рад. війська 28 січ. з'єдналися в районі Звенигородки.
- ▶ В оточенні опинилися, за рад. джерелами – бл. 80 тис., за зарубіжними, у т. ч. нім., джерелами – 40-60 тис. солдатів та офіцерів. До 3 лют. було створено внутрішній і зовнішній фронти оточення.

Початок операції проходив у взаємних атаках, поки війська обох Українських фронтів не завершили оточення ворога, з'єднавшись 28 січня у м. Звенигородці. Спроби військ Вермахту розблокувати оточене угруповання були невдалими, втім спроба оточенців прорвати фронт виявилася вдалою — 30 тисяч німецьких солдат та офіцерів змогли прорвати радянський фронт. 17 лютого оточене угруповання було ліквідоване. Противник втратив 41,2 тисяч убитими, 15 тисяч полоненими, велику кількість бойової техніки.

2. Визволення Одеси та Криму.

Звільнення Південної України

Одеська операція

26 березня –
14 квітня 1944 р.

Суть: звільнення Одеси та частини причорноморських територій.

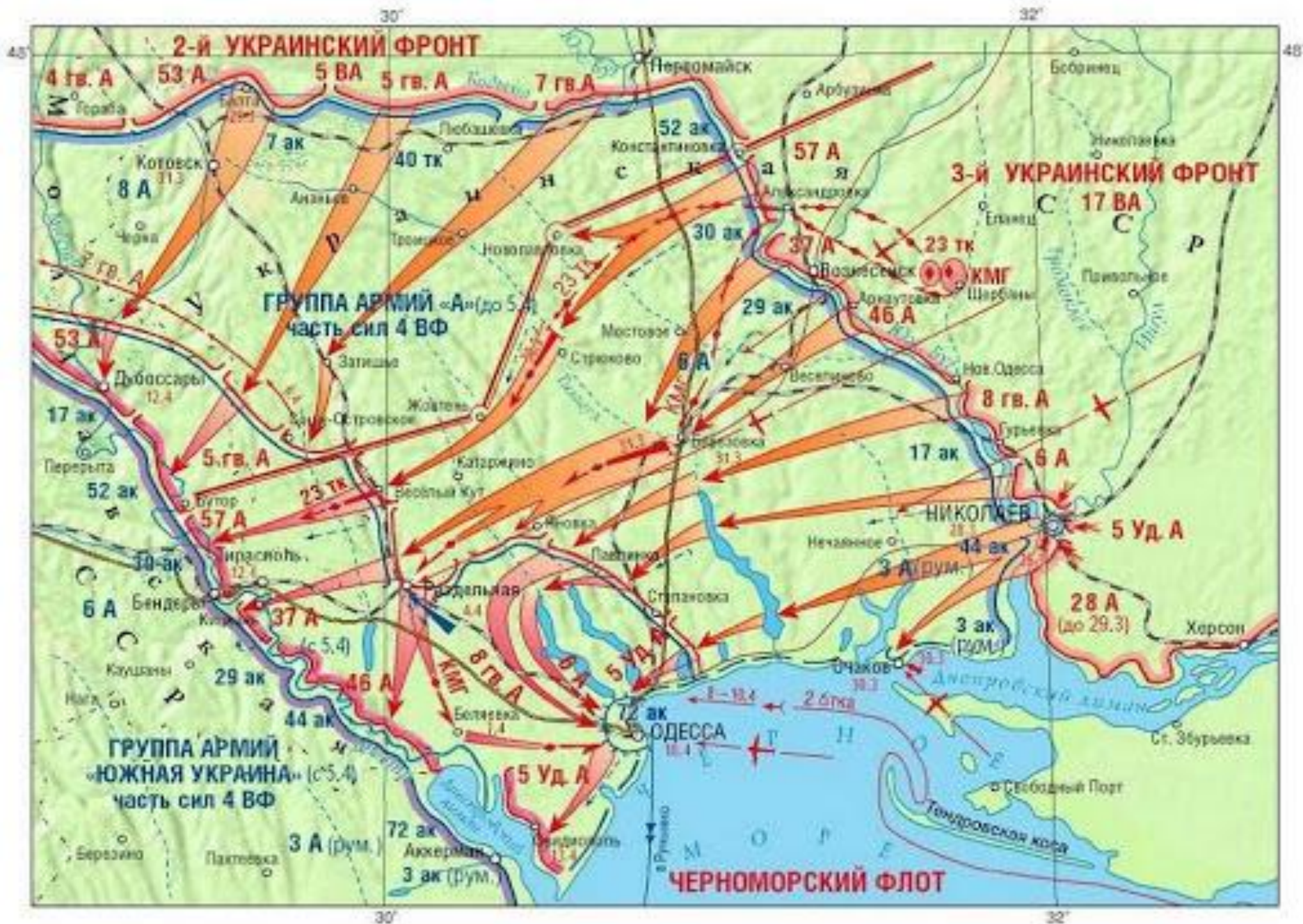
На Одесу

Визволителі на "Віллісі". Одеса, 10 квітня 1944 р.

Частини Червоної армії проходять вулицями звільненої Одеси 10 квітня 1944 р.

До початку Одеської наступальної операції війська 3-го Українського фронту налічували, близько 528 тис. осіб, 6,4 тис. гармат і мінометів, 415 танків і САУ, 540 літаків.

Їм на 170-кілометровій ділянці фронту протистояли німецька 6-та армія і румунська 3-тя армія — близько 200 тис. осіб, 2 тис. гармат і мінометів, 160 танків і штурмових гармат, 620 літаків. Перевага радянських військ над противником становила в живій силі — у 2,6 рази, артилерії — 3,2, по танках — 2,6.

Головний удар завдавали війська правого крила 3-го Українського фронту охоплюючи Одесу з півночі. Другий удар здійснювався в напрямку Миколаїв—Одеса. Розпочалась операція форсуванням р. Південний Буг силами військ правого крила фронту.

Розвиваючи наступ, війська 3-го Українського фронту 31 березня розсікли вороже угруповання на 2 частини.

30 березня на лівому крилі фронту війська 28-ї армії за допомогою висадженого морського десанту опанували Очаків і розвернули наступ на Одесу.

Увечері 9 квітня війська РСЧА увірвалися в північні квартали Одеси і нічним штурмом при сприянні партизан до ранку 10 квітня вигнали нацистські окупанти з Одеси.

Звільнення Південної України

Кримська операція

8 квітня –
12 травня 1944 р.

Звільнений Севастополь

Суть: розгромлено Кримське
військове угруповання
фашистів і визволено
Кримський півострів.

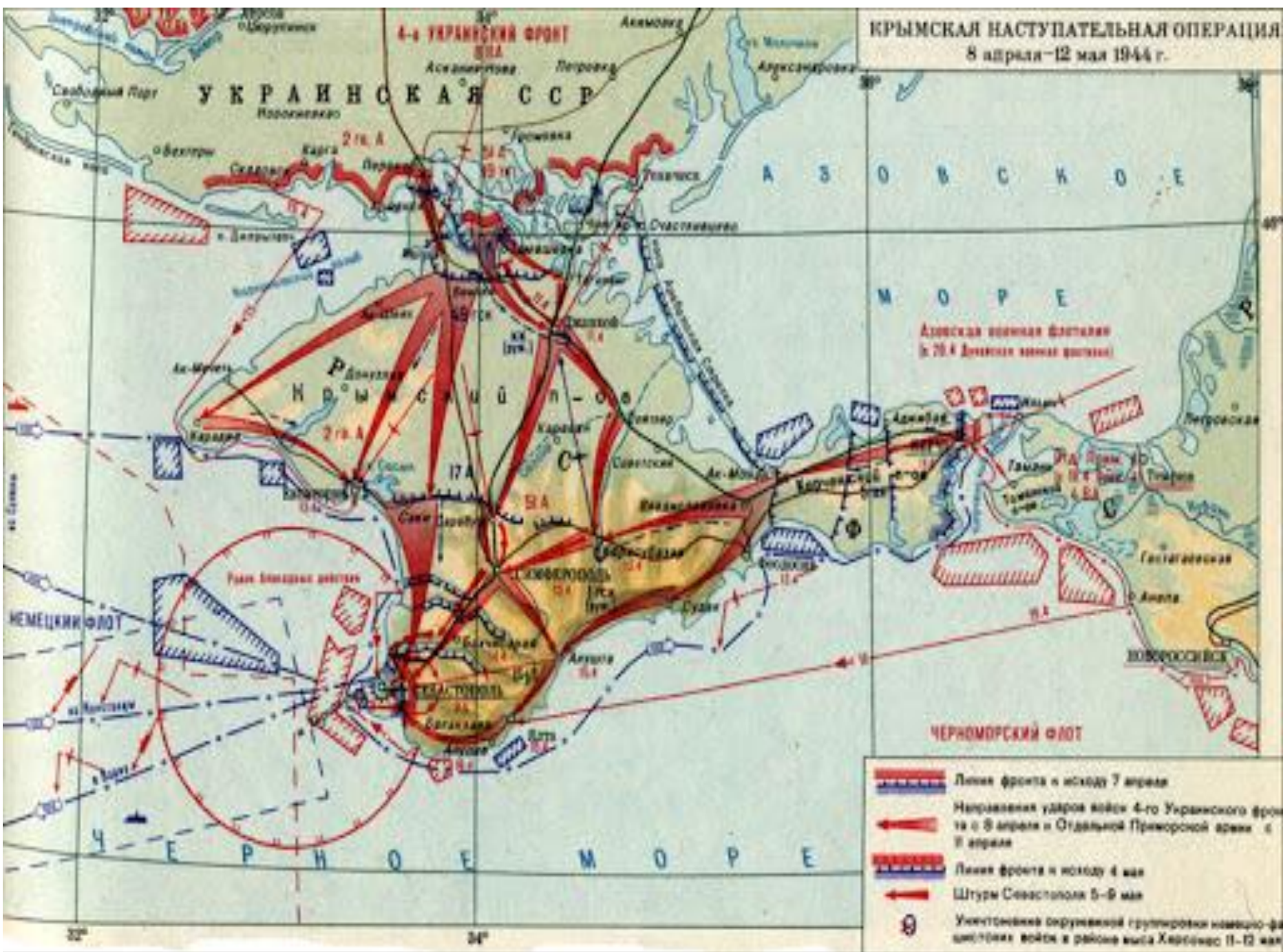
Знищена німецька техніка на березі козачої
бухти в Севастополі

Кримська операція (8 квітня — 12

травня 1944) — наступальна операція військ 4-го Українського фронту (генерал армії Ф. Толбухін) і Окремої Приморської армії (генерал армії А. Єрмоєнко) у взаємодії з Чорноморським флотом (віце-адмірал П. Октябрський) і Азовською військовою флотилією (контр-адмірал С. Горшков). Розвивалася шляхом прориву оборони противника одночасно на Перекопському і Сиваському напрямках, з головним ударом в напрямку Сімферополя. Окрема Приморська армія вела наступ з району Керчі на Севастополь. 14 квітня війська 4-го Українського фронту оволоділи Бахчисараєм та Алуштою, а 18 квітня війська Окремої Приморської армії вигнали нацистських окупантів з Балаклави. 5 травня радянські війська почали наступ на Севастополь з півночі, а 7 травня — з району Балаклави. 9 травня за підтримки кораблів Чорноморського флоту і авіації вони штурмом оволоділи Севастополем і 12 травня завершили вигнання нацистських окупантів з Криму.

КРЫМСКАЯ НАСТУПАТЕЛЬНАЯ ОПЕРАЦИЯ
8 апреля – 12 мая 1944 г.

УКРАИНСКАЯ ССР
4-й УКРАИНСКИЙ ФРОНТ

- Линия фронта к исходу 7 апреля
- Направление ударов войск 4-го Украинского фронта с 8 апреля и Отдельной Приморской армии с 9 апреля
- Линия фронта к исходу 4 мая
- Штурм Севастополя 5-9 мая
- Уничтожение окруженной группировки немецко-фашистских войск в районе мыса Херсонес 11-12 мая

Операція «Френтік» — кодова назва спільної радянсько-американської військової операції з човниковим рухом американських бомбардувальників за трикутником Англія — Італія — Полтава у червні — вересні 1944 року, метою якої було завдання масованих авіаційних ударів по важливих військових і промислових об'єктах Німеччини і її сателітів. За 18 рейдів здійснено 2207 літако-вильотів, на об'єкти противника скинуто 1955 тонн авіабомб. Ударів зазнали 12 важливих об'єктів у глибокому тилу противника, у повітряних боях знищено щонайменше 100 німецьких літаків, на землі — понад 60. Літаки-розвідники виконали 117 бойових вильотів і сфотографували 174 цілі.

3. Львівська – Сандомирська операція.

Львівсько-Сандомирська операція

Основні події:

- ✓ розгром ворога *під Бродами*;
- ✓ взяття *Львова* і *Станіслава* (*27 липня*);
- ✓ відновлення *4-го Українського фронту* (для ведення бойових дій в гірській місцевості).

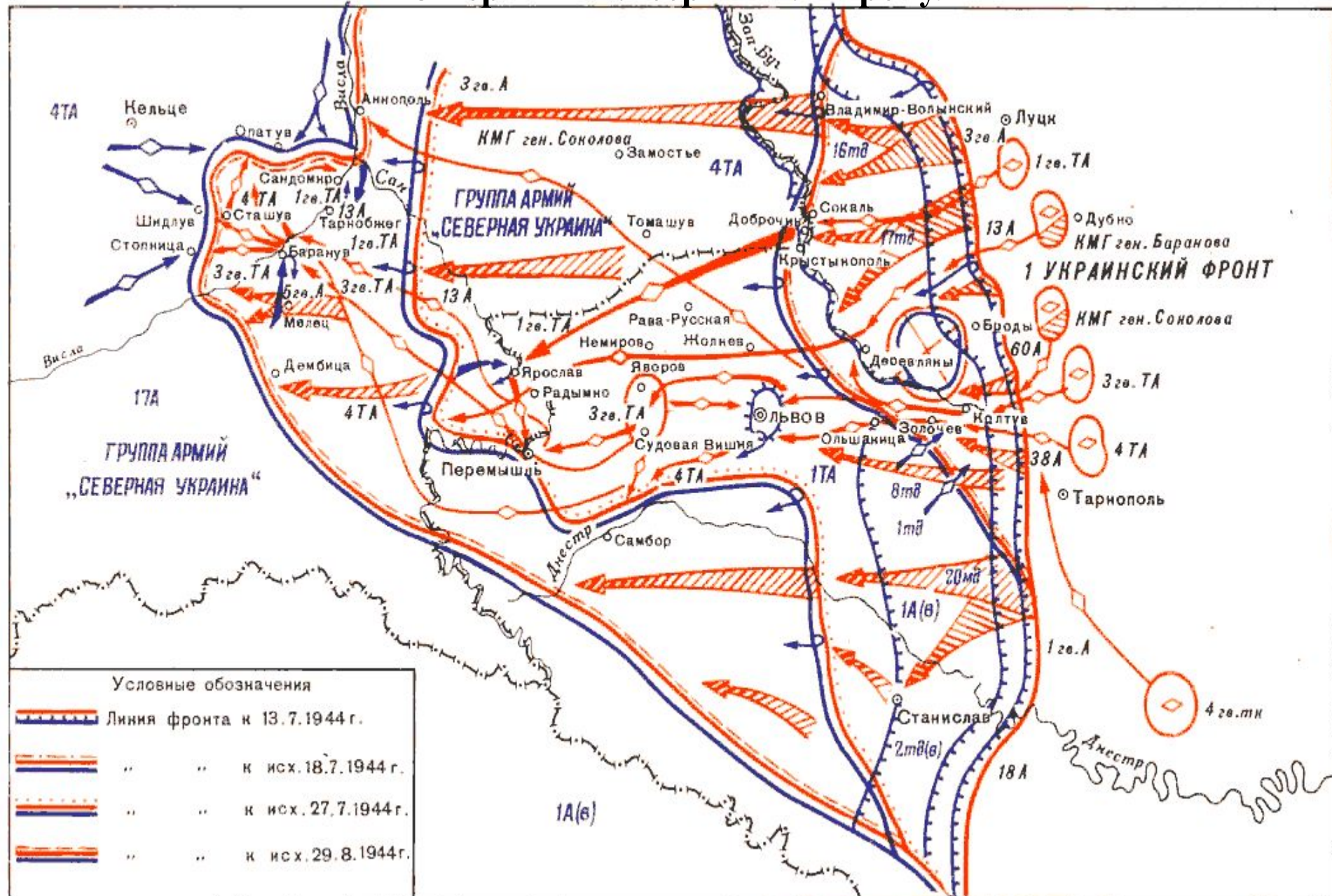

Вояки дивізії СС "Галичина", яка була розгромлена під Бродами

Радянські солдати у Львові

Львівська – Сандомирська наступальна операція 13 червня – 29 серпня 1944 року.

План наступу: нанесення двох ударів з метою прориву німецької лінії укріплень: удар 3-ю гвардійською та 13-ю арміями з півдня Волині в напрям на Раву-Руську, удар 60-ю та 38-ю арміями з Тернополя в напрямку Львова. Після прориву фронту в коридори мали ввійти бронетанкові та механізовані дивізії з метою взяти в оточення німецькі війська в районі міста Броди, та знищити їх.

Радянські війська: 1,2 мільйона солдатів з 2 тис. танків під командуванням маршала Конєва. Наступ мала підтримати 2-га повітряна армія генерала Красовського, 9-та гвардійська авіаційна дивізія під командуванням Покришкіна, та 8-ма повітряна армія генерала Жданова, яка прибула з Криму.

До складу групи армій «Північна Україна» входили: 1-ша та 4-та танкові дивізії, 1-ша польова угорська армія та 14-ту дивізію Ваффен-СС «Галичина». Німці : 900 тис. солдатів, 900 танків та кілька сотень літаків, які однак, участі в обороні не брали, через брак бензину.

Частинам Червоної Армії вдається взяти в кільце 8 німецьких дивізій та знищити їх. 19 липня, радянські війська перейшли у наступ на Львів. У бою під Бродами загинуло близько 38 тис. німецьких солдатів, іще близько 17 тис. здалось у полон. 27 липня, при підтримці польських повстанців, радянські війська захоплюють Львів та Перемишль.

В результаті Львівсько-Сандомирської операції радянські війська зайняли Західну Україну та частину Польщі. В ході операції, група німецьких армій «Північна Україна» зазнала значних втрат, і пізніше була реорганізована.

4. Відкриття другого фронту

ОПЕРАЦИЯ ОВЕРЛОРД

6 червня -25 липня 1944 року

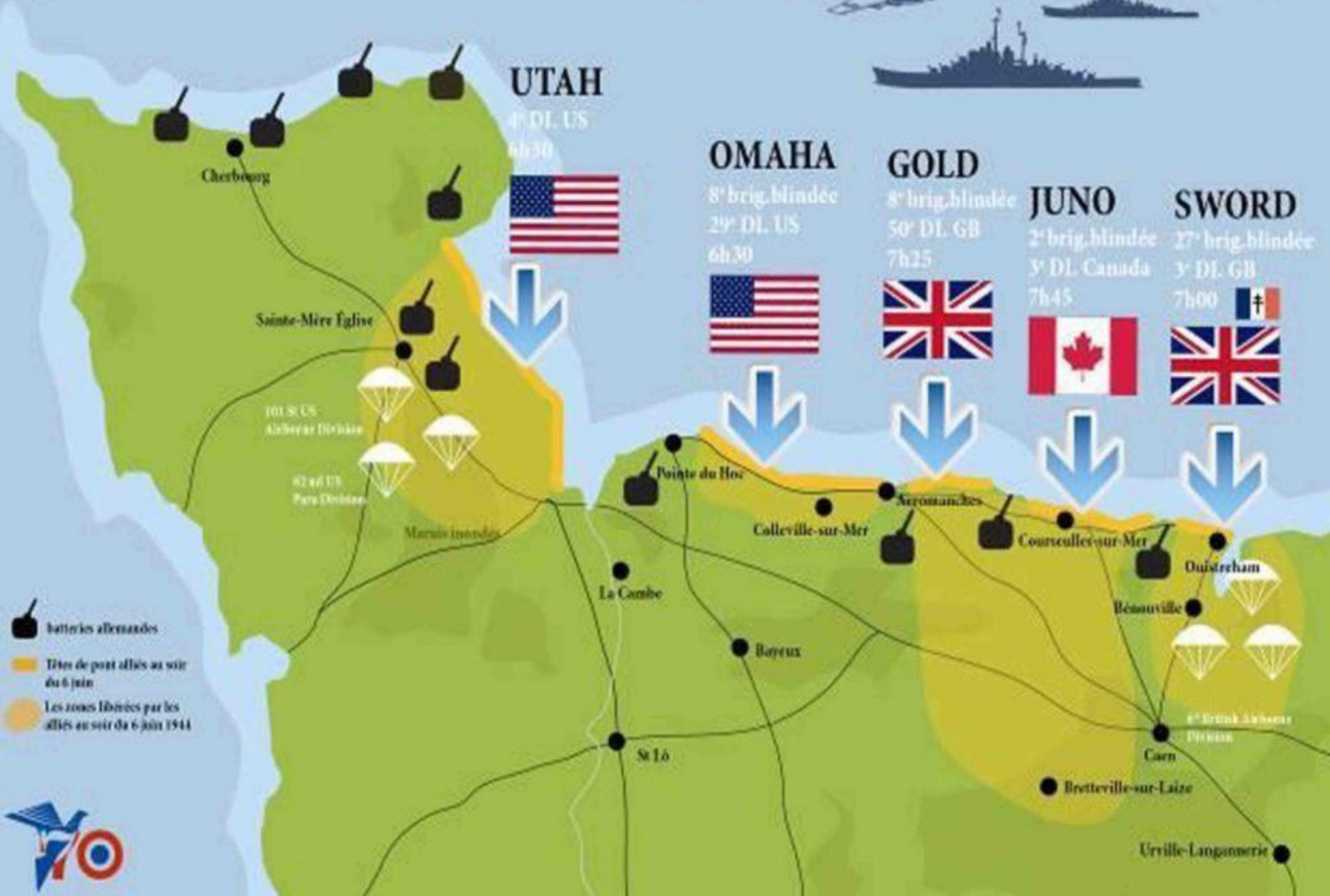

Нормандська операція «Оверлорд» — стратегічна операція військ Антигітлерівської коаліції з метою вторгнення на окуповану німецькими військами територію північно-західної Франції під час Другої світової війни. Головну роль у проведенні операції відіграли військ Сполучених Штатів, Великої Британії та Канади. Після висадки військові контингенти зі складу Вільної Франції та Війська Польського брали участь у бойових діях, разом з невеликими підрозділами Чехословаччини, Королівств Греції Бельгі, Нідерландів та Норвегії.

6 juin 1944 / Opération Overlord

Після завершення активної фази операції «Нептун», союзники планували продовжити наступ з виходом до передмістя Парижу на 90-ту добу операції. Взаємодіючи з військами, які будуть висаджені на півдні Франції, відрізати війська Вермахту в південно-західній Франції, прорвати лінію Зігфріда і вторгнутися на територію Німеччини.

На початок липня в Нормандії було зосереджено війська загальною чисельністю близько 1 млн чоловік, 183,5 тис. бойових і транспортних машин, значна частина союзної тактичної авіації.

На момент завершення Нормандської операції 25 липня на плацдармі в Північно-Західній Франції знаходилися вже чотири армії: 1-ша і 3-тя американські, 2-га англійська і 1-ша канадська. В північно-західній Франції їм протистояли 29 не повністю укомплектованих німецьких дивізій, які мали на озброєнні близько 900 танків і штурмових гармат і не більше 500 літаків.

Операция "Драгун"

15 серпня – 14 вересня 1944 року

Операція «Драгун» (15 серпня — 14 вересня 1944)— морська десантна операція, висадка військ союзників у південній Франції між містами Тулон та Канни. Операція «Драгун» мала на меті визволити глибоководні порти Північно-Східного узбережжя Франції та зв'язати війська противника.

5-тьом тис. парашутистів дали завдання взяти під контроль стратегічну автотрасу, що була у долини Рона та блокувати німецькі війська. Далі за планом звільнити проти Марсель і Тулон. Морський десант підтримала флотилія з 220 американських та англійських бойових кораблів.

Їхні противники чверть мільйона німецьких солдатів не змогли дати відсіч і ввечері 15 серпня вже близько 100.000 солдатів союзників закріпилися на плацдармі. Війська союзників швидко розгортали наступ, 21 серпня вони звільнили Ексанпрованс. Німецькі війська були вимушені здатися.

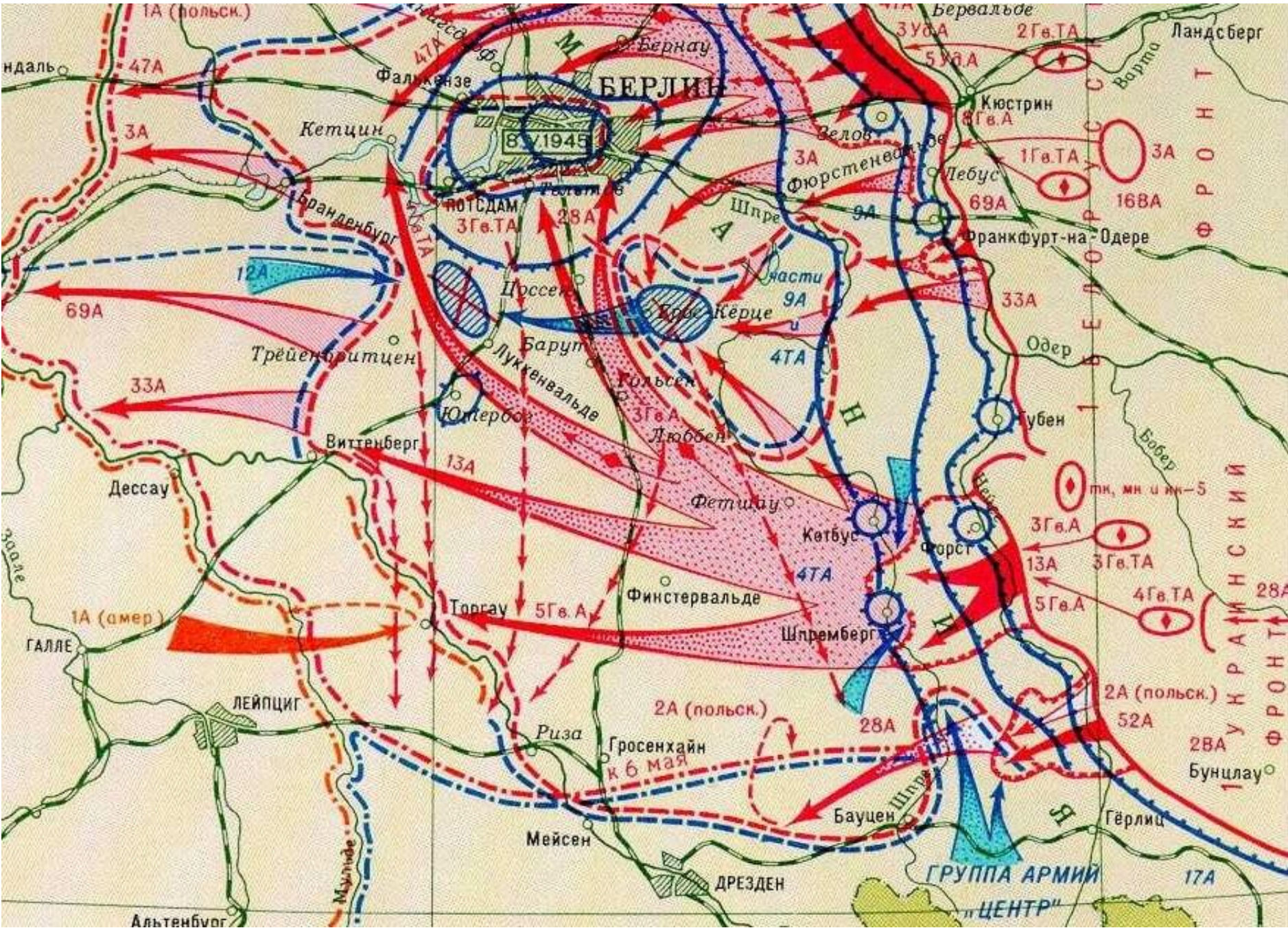

5. Битва за Берлін.

A black and white historical photograph showing several Soviet soldiers in the foreground, looking towards the right. They are wearing winter military uniforms and caps. In the background, the city of Berlin is visible, with a large, ornate building, possibly a cathedral or government building, under a dark, overcast sky. The image has a grainy, historical quality.

БИТВА ЗА БЕРЛИН

23 дні — з 16 квітня по 8 травня 1945 р

Битва за Берлин

- **Силы сторон:**
- **Советский союз:** 2,5 млн человек, до 42 тыс орудий, 6,2 тыс танков, 7,5 тыс самолетов.
- **Германия:** около 1 млн. человек, более 10 тыс. орудий, 1,5 танков, 3.3 тыс. самолетов.
- **1 этап 16-19.04** прорыв одерского рубежа обороны, ввод в бой 1,2 гв. ТА,
- **2 этап 19-25.04** выход 3,4 ТА на окраину Берлина и соединение частей 1-го Белорусского и 1-го Украинского фронтов. Рассечение немецких войск на части и их окружение. Встреча с союзниками на Эльбе. 2-ой Белорусский фронт сковал часть сил немцев.
- **3 этап 24.04- 5.05** уничтожение Берлинской группировки противника. Рассекли немецкие войска на 4 группировки.
- **Потери:**
- **Советский союз:** 78 тыс убитыми, 272 тыс ренеными.
- **Германия:** сдались в плен около 480 тыс. Безвозвратные потери 540-620 тыс.

Дякую за увагу!